

YLEISEN TUEN VAHVISTAMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

11.9.2024

Tampereen seudun kasvatus- ja opetusalan
osaamisen kehittämisen palvelu Osake

Riina Niutanen ja Mari Luosa, Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri

Valteri -koulu
Ohjauspalvelut

Julkisoikeudelliset ja
liiketaloudelliset palvelut

Kuntien tukeminen

Koulutus- ja tutkimusyhteistyö

Monialaisuus

Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri

Yleisen tuen vahvistaminen

1. Tiimi

- Tiimin toiminta tuen perustana

2. Kehitysvaiheet

- Lapsen kehitysvaiheen keskeiset piirteet tuen järjestelyissä

3. Yleisen tuen pedagogiset järjestelyt arjessa

VALTERI

1. Tiimin toiminta tuen perustana

Tiimin moniammatillinen työ on laadukkaan varhaiskasvatuksen perusta

- Toimiva tiimi ei muodostu hetkessä
- Tiimit kehittyvät koko elinkaartensa ajan, kunnes jälleen tiimit muodostetaan uudestaan ryhmärakenteiden muutoksien vuoksi
- Myös muut henkilövaihdokset haastavat tiimejä
- Tiimityö ja vuorovaikutustaidot vaikuttavat keskeisesti varhaiskasvatuksen laatuun

VALTERI

Toimiva tiimityö - jaettu vastuu lapsen tuesta

- Toimiva vuorovaikutus ja ammatillisuus
 - välttämättömyys tiimin toiminnalle
- Tiimin moninainen osaaminen
 - haaste ja voimavara
- Selkeät tehtäväkuvat ja vastuut
 - perusta yhteiselle työlle
- Kaikkien tiimin jäsenten osallisuus ja sitoutuminen
 - edellytys vaikuttavalle tuelle
- Tiedonkulku ja palaverikäytännöt
 - tiimityön selkäranka
- Lasten edun ensisijaisuus
 - suunnannäyttäjä tiimin työskentelylle

VALTERI

Toimiva tiimityö

- Luottamus
- Kunnioitus
- Arvostus
- Kannustaminen
- Positiivinen puhetapa
- Yhdessä olon helppous

- toimimaton tiimityö

- Puuttuva yhteisymmärrys
- Kadotettu tekemisen suunta
- Koettu työn tekemisen raskaus
- Epätasapaino tiimin välisissä suhteissa

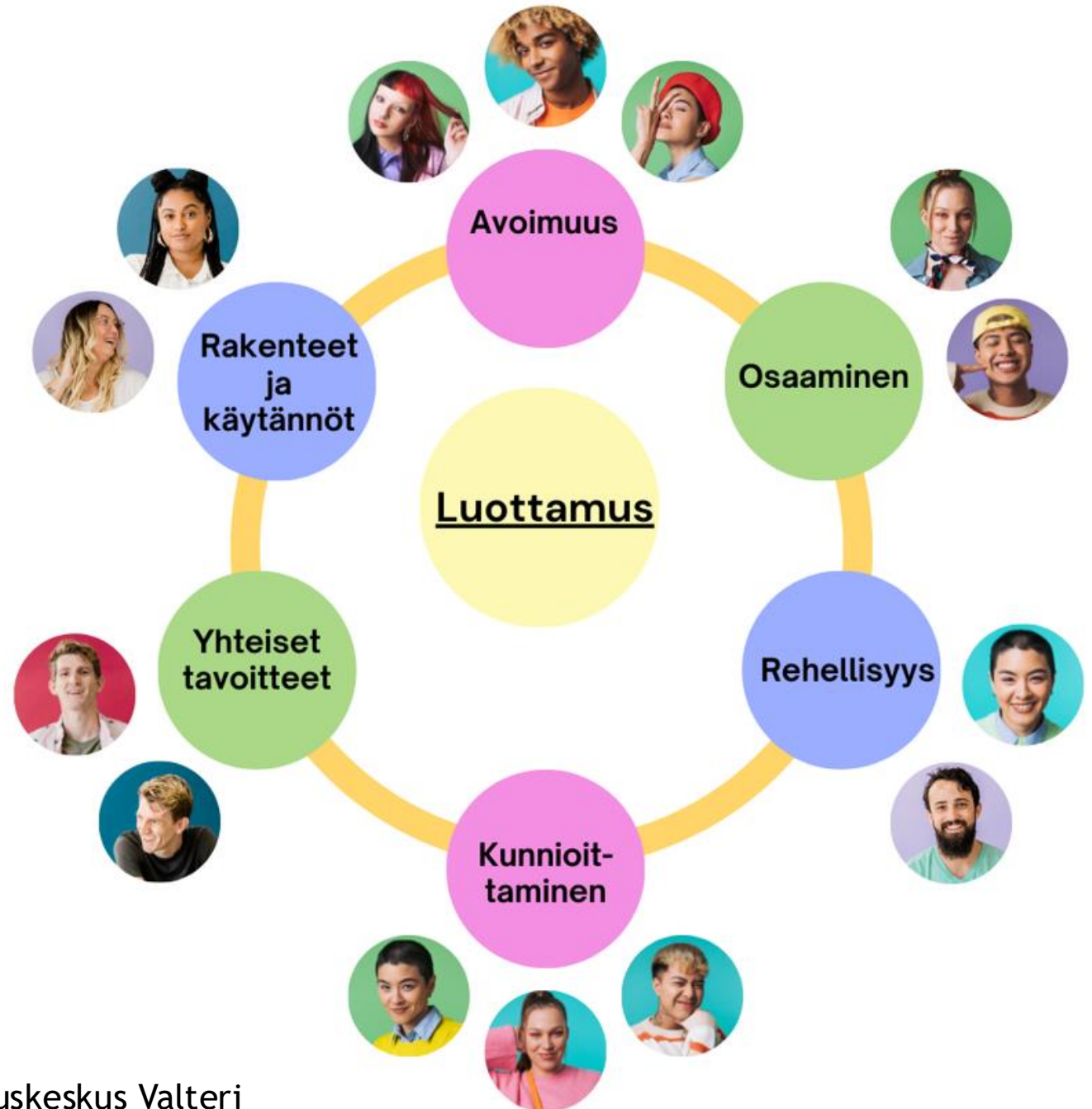
Ranta ja Heiskanen 2022, Pienet tuetut askeleet

VALTERI

"Arvioimme toisiamme luottamuksen ja arvostuksen kautta. Jos emme luota ja arvosta, emme ole valmiita oppimaan toisiltamme."

Professori Jari Stenvall

**Jakaminen rakentaa luottamusta.
Luottamus lisää halua jakaa.
Myönteinen kehä lähtee syntymään kuin itsestään.**

TOIMIVAN TIIMITYÖN ULOTTUVUUDET

RAKENTEET

- Johtajan tuki
- Osaaminen
- Henkilöstön vähäinen vaihtuvuus
- Avoin ja kannustava ilmapiiri ja työkuulturi
- Viikottain totutuvat tiimipalaverit

ELEMENTIT

- Selkeät tehtäväkuvat
- Dialogisuus ja keskustelu
- Johdonmukaisuus sekä tiedon ja vastuun jakaminen (tiimi johtajuus)
- Pedagogiikan ja toiminnan avaaminen

VAIKUTUKSET

- Suhde huoltajiin ja työntekijöiden keskinäiset suhteet
- Työntekijöiden sitoutuminen työhön ja työhyvinvointi
- Lasten oppimiskokemukset
- Autonomian tukeminen ja vertaissuhteet
- Lapsen tuen toteutuminen

Kuinka vahvistan tiimityötä? Vastatkaa kysymyksiin ensin yksilöinä ja sitten keskustelkaa tiimissä vastauksianne vertaillen.	Kyllä	Ei	Keskusteluissamme oivalsimme, että...
Tulen mielelläni töihin ja saan olla täällä oma itseni.			
Minulle työ on työ ja ystävät löytyvät enemmän vapaa-ajalta.			
Tunnistan helposti omat vahvuuteni ja saan käyttää niitä töissä. Kirjaa kolme itsellesi merkityksellisintä vahvuutta.			
Tiedän tiimikavereideni vahvuudet ja annan heille positiivista palautetta niistä.			
Minun on joskus vaikea kertoa mielipiteitäni ja ideoitani tiimissämme.			
Jos koen tulleeni kohdelluksi epäoikeudenmukaisesti tiimissä, pystyn ottamaan asian puheeksi.			
Kerron kaikki koti- ja vapaa-ajan asiani työkavereilleni.			
Jos olen huolissani omasta, tai työkaverini työhyvinvoinnista, uskallan ottaa asian puheeksi ja pyytää siihen apua.			
Näen tiimissämme potentiaalia kasvaa ja kehittyä ammatillisesti. Miten?			

https://www.valteri.fi/wp-content/uploads/2023/10/32361563_Vaka-opas_FL_12-2023_web.pdf

“Havaitsimme, että käytetyillä puhetavoilla ja kielellä, arjen käytänteillä ja valtahierarkioilla oli merkitystä lasten yhteenkuuluvuuden ja -kuulumattomuuden tuottamisessa. Kasvattajat voivat omalla toiminnallaan tukea tai estää yhteenkuuluvuuden tunteen syntymistä.”

Puroila, AM., Juutinen, J., Viljamaa, E., Sirkko, R., Kyrönlampi, T. & Takala, M. Young Children's Belonging in Finnish Educational Settings: an Intersectional Analysis. IJEC 53, 9–29 (2021)

*Alone we can do so little
Together we can do so much*

Helen Keller

Aika - kallisarvoinen resurssi

- Aika on resurssi, jota on kaikilla käytössä saman verran
- Aika on resurssi, johon voimme vaikuttaa omilla valinnoillamme
- Aika on resurssi, jonka hyödyntäminen edellyttää rakenteita ja näkemyksellistä johtamista. Kasvatus- ja opetusalailla ajan maksimaalinen käyttö edellyttää nimenomaan pedagogista johtamista.

VALTERI

Aikaan ja ajankäyttöön liittyviä kysymyksiä

Mikä vie aikaa?

- Henkilökohtainen taso / tiimitaso

Mistä löytyy
hyödyntämätöntä
aikaa?

- Arjen rakenteiden tarkastelu tiimissä ja esihenkilön kanssa

Kuka aikaresurssin
käytöstä päättää?

- Milloin aikaresurssin käytöstä voidaan päättää itsenäisesti, milloin on johtajan työtä?

VALTERI

Tarvetta monenlaiselle ajalle

- Suunnittelu-aika: Yhteisopettajuus vaatii toteutuakseen opettajien yhteistä sak-aikaa
 - Jos veo toteuttaa yhteisopettajuutta useamman vo:n työparina, suunnittelu-aikaa tarvitaan jokaiselle työparille
- Suunnitelmien jakaminen koko tiimin kanssa: Varhaiskasvatuksen toteuttaminen tiimityönä vaatii suunnitelmien jakamista koko moniammatillisen tiimin kanssa.
 - Työnjako, yhteiset linjaukset, osaamisen hyödyntäminen
- Työskentely lasten kanssa: Yhteisopettajuuden toteutuminen lapsiryhmässä

VALTERI

Pohdintatehtävät:

- Mihin meillä on / ei ole aikaa? Miksi?
- Voiko olla tilanne, että saman ryhmän kasvattajista toisella on kiire, toisella ei kiirettä mihinkään? Mitä asialle on syytä tehdä?

Lapsen kehitysvaiheen keskeiset piirteet tuen järjestelyissä

Riina Niutanen ja Mari Luosa, Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri

Varhaiskasvatuksessa työskentelevät tarvitsevat kehityspsykologista tietämystä

- Kehityspsykologinen tietämys tarkoittaa ymmärrystä lapsen kehityksestä
- Jos koulutus ei ole antanut riittävästi tietoa ja välineitä, on tärkeää ottaa selvää asioista
 - Mitä ovat herkkyykskaudet ja miten ne huomioidaan?
 - Mikä on lähikehityksen vyöhyke/orastava taito?
 - Minkä asioiden harjoittelu on keskeistä oman ryhmän lasten elämässä? Entä koko meidän päiväkot?
 - Missä kehitysvaiheessa he ovat juuri nyt?

Lapset ovat samassa ryhmässä eri kehitys- ja taitotasovaiheissa

- Kuinka tarjotaan kaikille tavoitteellista toimintaa?
- Riittävän pienet tavoitteet
 - Rimaa kuitenkin nostetaan, kun taidot kehittyvät
- Lapsella tieto siitä, mitä häneltä toivotaan ja miten tavoitteisiin päästään
 - Toimintastruktuuri
- Katsekontakti, kosketus olalle
 - Mikä sopii omaan toimintaasi, ”pedagoginen tuupaus”
- Valtava määrä toistoja
- Kehuja onnistumisesta - ei tyhjästä
- Tavoitteena kaiken aikaa kehityksen mukainen taitotaso

VALTERI

Ikä on numeroita, mutta mitä muuta?

Kalenteri-ikä

- Numeroina juurikin se, kuinka pitkään olemme olleet olemassa. Usein ohjaa ajatustamme välittömästi, kun kuulemme, minkä ikäinen henkilö on!

Kehitysikä

- Millaisella kognitiivisella ikätasolla henkilö operoi, millaisia akateemisia taitoja hänellä esimerkiksi on?

Tunneikä

-Minkä ikäisen henkilön tunnemaailma ja tunnetaidot hänellä on? Millaista itsesäätelyä esim. voimme häneltä odottaa?

HUOM! Usein nämä voivat samalla henkilöllä olla hyvinkin erilaisia!!

"Suurimmalla osalla ihmisistä kehitys hakee uomansa ilman suuria ja näkyviä ongelmia"

Uudet taidot eivät ilmaannu kaikille lapsille samassa järjestyksessä - jokaisen lapsen kehitys on yksilöllistä

Fyysinen ja motorinen kehitys

Aistitiedon käsittely ja säätely

Fyysinen kasvu

Hieno- ja karkeamotoriikka

Hermosto

Aivot

Hormonitoiminta

Psyykkinen kehitys

Kognitiivinen

Muisti Kielenkehitys

Tietoisuus Ajattelu

Syy-seuraus-suhteet

Tunteet ja niiden säätely
Emotionaalinen

Minäkuva

Identiteetin muodostuminen

Kiintymyssuhteet

Vuorovaikutus-suhteet

Leikki

Yhteiskuntaan soiva toiminta

Ihmissuhteet

Sosiaalinen kehitys

Sosiaaliset taidot

2-3V. AJATTELUN JA PUHEEN KEHITYS

Kuvaksi MLL:n materiaalin pohjalta koostanut Riina Niutanen

ENSIMMÄISIÄ SANOJA ODOTETAAN VIIMEISTÄÄN 2-VUOTIAANA. ELLEIVÄT ILMAANNU, SEURATAAN TARKEMMIN

USEIMMAT 2-VUOTIAAT PUHUVAT JO LAUSETASOISESTI

LAPSI OSAA NOUDATTA A HELPP OJA OHJEITA. HARJOITUKSEN MYÖTÄ MYÖS MONIOSAISIA OHJEITA.

2-VUOTIAALLE TYYPILLISIÄ OVAT MIKÄ-KYSYMYKSET

3-VUOTIAS KYSYY MIKSI- JA MISSÄ-KYSYMYKSIÄ

LAPSI KIINNOSTUU MONENLAISISTA ASIOISTA JA HALUAA TIETÄÄ. LAPSEN TASOINEN TIETO JA ASIOIDEN NÄYTTÄMINEN TÄRKEÄÄ.

LAPSEN KIELEN KEHITYKSELLE ON TÄRKEÄÄ, ETTÄ HÄNEN KYSYMYKSIINSÄ VASTATAAN - AIKUISEN TÄRKEÄ TEHTÄVÄ!

MUISTI KEHITTYY VAUHDILLA - PUHEISSA VOI OLLA JOPA KUUKAUSIEN TAKAISIA ASIOITA

LAPSI OTTAA HALTUUN KÄSITYSTÄ NÄISTÄ: KOKO, VÄRI, PITUUS, KORKEUS, LUOKITTELU. KÄSITTEIDEN OPPIMINEN TÄRKEÄÄ.

- KUN LAPSI KYSYY, PYSÄYTÄ HÄNET KUUNTELEMAAN VASTAUS!
- KUUNTELE LAPSEN KYSYMYKSET, KYSY ITSE LAPSELTA
- LAULUT, LORUT, TIETOKIRJAT, Keskustelu

[Linkki MLL:n materiaaliin](#)

[Varhaista aikaa-blogi](#)

Riina Niutanen ja Mari Luosla, Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri

Pohdintatehtävät:

- Mitä ovat herkkyyskaudet ja miten ne huomioidaan?
- Mikä on lähikehityksen vyöhyke/orastava taito?
- Minkä asioiden harjoittelu on keskeistä oman ryhmän lasten elämässä? Entä koko meidän päiväkotit?
- Missä kehitysvaiheessa he ovat juuri nyt?

3. Yleisen tuen pedagogiset järjestelyt arjessa

Riina Niutanen ja Mari Luosa, Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri

Toimintavuoden jakaminen periodeihin on aikuisten arjen strukturoimista.

Periodi 1: toimintakauden alku – syysloma

Periodi 2: syysloma – joulukuun loppu

Periodi 3: vuodenvaihde – talviloma

Periodi 4: talviloma – pääsiäinen / talviloma – toukokuun loppu

Periodi 5: pääsiäinen – toukokuun loppu / kesä

Periodi 6: kesä

Mikä kulkee mukana koko toimintavuoden?

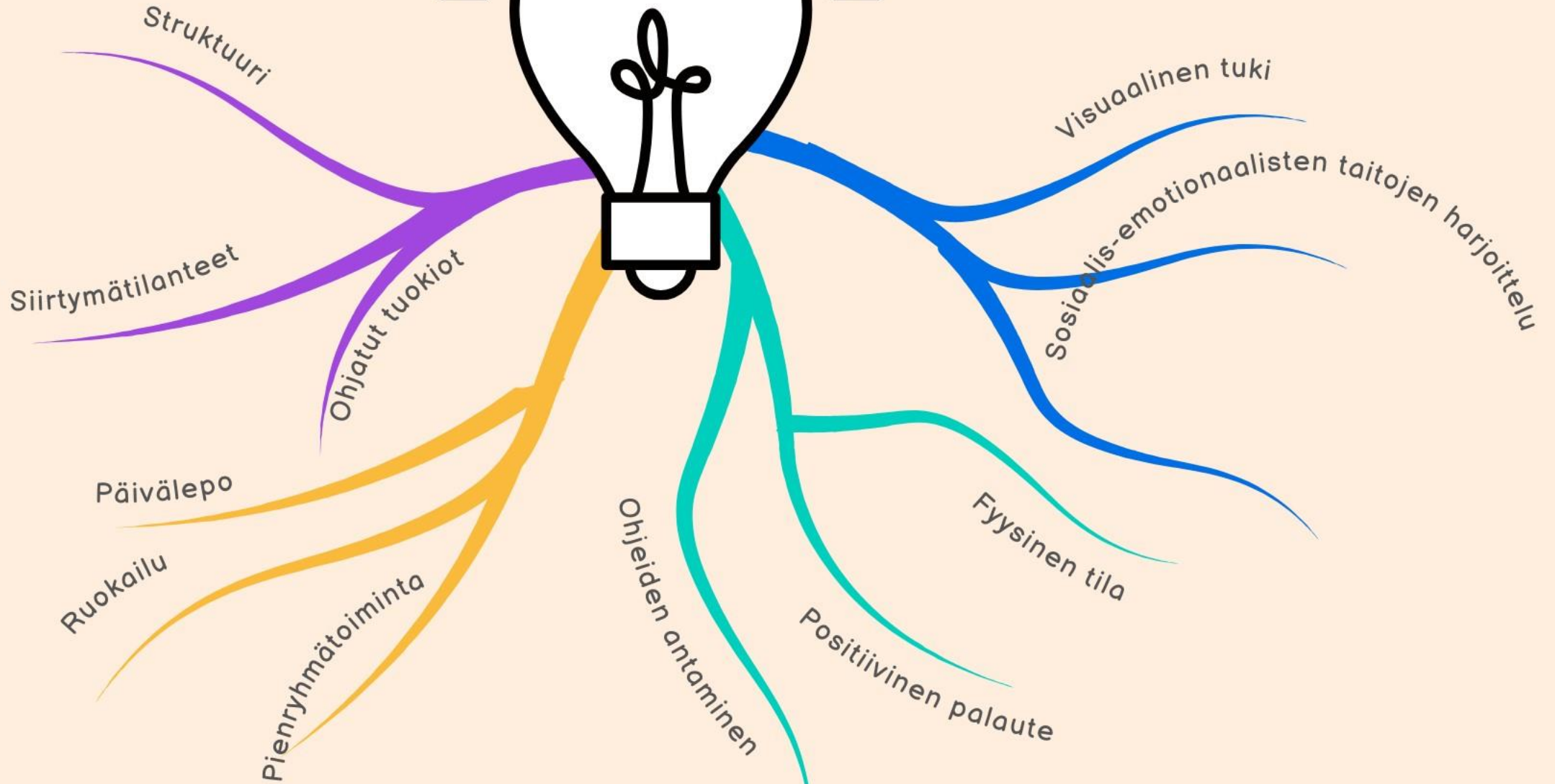
Mihin kiinnitetään erityistä huomiota periodin aikana?

Mitä vanhaa voidaan hyödyntää?

Mihin kaivataan jotakin uutta tai kokonaan uutta?

Pedagogisen toiminnan suunnittelu

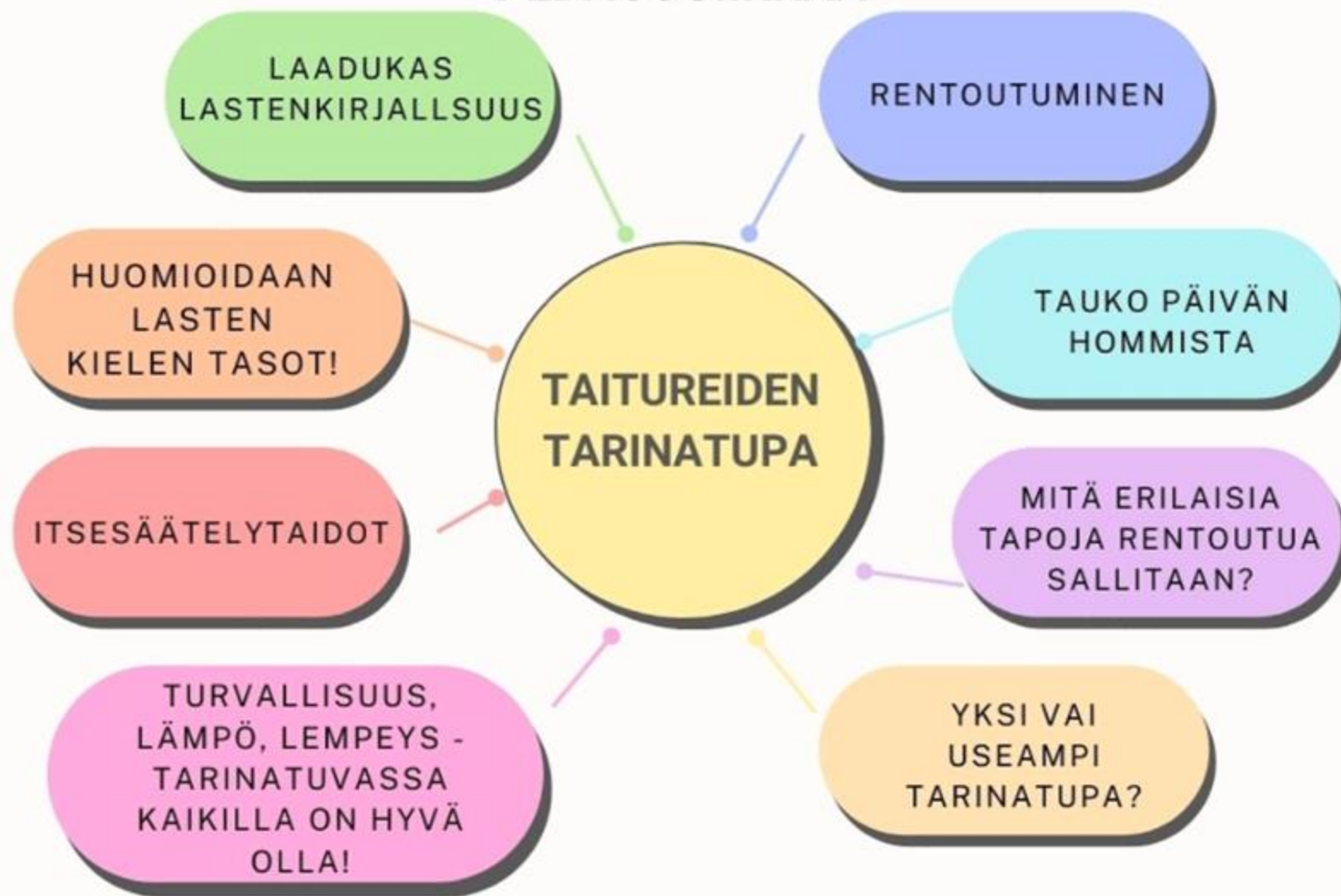

Taitureiden arjen pedagogiikka

VALTERI

TAITUREIDEN ARJEN PEDAGOGIIKKA

Struktuuri arjen tukena

- Suunnittelun kohteena päivän tapahtumien struktuuri sekä tekemisen struktuuri etenemisvaiheineen
 - Viikkotason suunnittelu valmiina ennakoon
- Kuvatuki käytössä, tuen lapset hyötyvät näistä kuvista
 - Kuvat myös muistin tukena
- Kaverin kanssa leikin järjestäminen kuvien kautta
 - Kuvataulut nimillä eteiseen
 - Jako aamuun- ja iltaan ja poissaolevat lapsilla
 - Mahdolliset pienryhmät tai kerhotoiminta
 - Pienryhmässä /kerhossa harjoiteltuja juttuja myös koko ryhmän toimintaan: taidon yleistyminen!
- Demokratiakasvatus: Kaksi vaihtoehtoa, toinen toteutetaan nyt ja toinen vaihtoehto toteutetaan myöhemmin
 - Hiljaisten lasten ääni myös kuuluviin - demokratiassa jokaisella on ääni!

Struktuuri

Ryhmän päivästrukturi

Henkilökohtainen strukturi siirtymään leikistä ulkoiluun = pilkotaan lapselle haasteellinen siirtymä tekemisestä toiseen pienempiin askeliin

Päivän rytmitys

- Aamupäivää tukee leikinvalintataulu + pienryhmätoiminta
- Iltapäivät haastavampia, millä sitoutetaan lapset jonkun tekemisen äärelle? Paikalla usein vain 2 aikuista. Oma tekeminen.

Iltapäivän puuhat

Nimi: _____

	☐	☐	☐
	☐	☐	☐
	☐	☐	☐
	☐	☐	☐
	☐	☐	☐
	☐	☐	☐

Itsesäätely – taito, joka voi kehittyä vain aikuisen säätelytaitojen tuella ja kautta

- Itsesäätelyä on esimerkiksi omien tunteiden hallinta ja kyky ottaa vastuuta omasta toiminnasta
- Itsesäätelyä tarvitaan
 - Kun tunne tulee – taito sietää ja toimia järkevästi myös tunteen vallassa
 - Kun epäonnistuu – asioiden mittasuhteet, kyky pyytää ja ottaa vastaan apua, kyky nousta pystyyn ja jatkaa matkaa
 - Kun onnistuu – kyky ottaa vastaan hyvää palautetta, kehuja, kyky huomioda muut myös onnistumisen hetkellä, kyky tavoitella sinnikkäästi päämääriä muita polkematta
 - Kun on sovittu jotain – taitoa toimia sopimusten mukaan, vaikka mielihalut veisivät toiseen suuntaan
- Sanoitetaan, harjoitellaan, puututaan ajoissa ja autetaan onnistumaan, hyväksytään epäonnistumiset osana kehitysprosessia
- Kanssasäätely on aina aikuisen vastuulla

Kielenkehityksen tukeminen

Kotien rooli ja
varhaiskasvatuksen tuki!

- Kieltä tulisi tukea monin tavoin: tarjotaan kuultavaksi sadun rikasta ja kuvailevaa kieltä, varmistetaan lasten ymmärtämistä esim. kuvatuella, tukiviittomin, piirtämällä - otetaan kaikki mahdolliset kommunikointikeinot käyttöön
- Toimintataulut leikin ohjaamiseen
- Omat kuvataulut toimintoihin niille lapsille, jotka tarvitsevat henkilökohtaista ohjausta
 - Henkilökohtaiset ohjeet tulee pilkkoa riittävän pieniin osiin
 - Näin lapselle ei jää tilaa laittaa hösseliksi tai mokata (moka on aikuisen)
- Laulattaminen ja loruilu tärkeää
- Motorinen harjoittelu - tukemaan karkeamotoriikkaa, jotta hienomotoriikkakin pääsee kehittymään. Motorinen harjoittelu on vahva tuki myös kielelle!

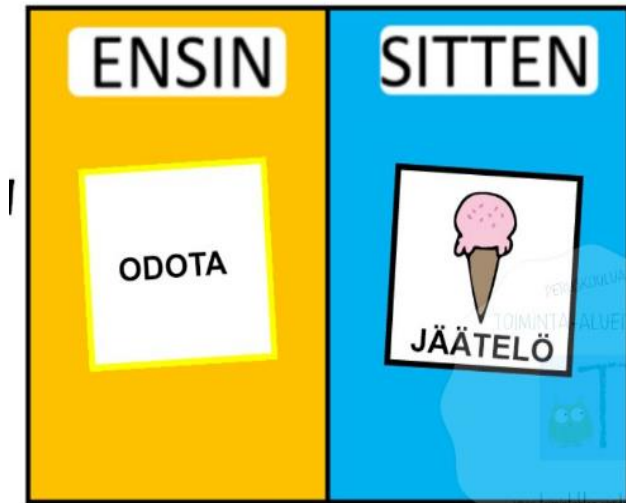
[Linkki Riikka Mustosen tutkimustuloksiin](#)

VALTERI

Kielenkehityksen tukeminen

- Viittomien käyttö yhteisesti sovitulla tavalla
- Pikapiirtäminen tarvittaessa
- Yhteinen keskustelu merkityksellisistä kuvista
 - voi tukea lapsen kielellistä tuottamista
 - kotiväeltä voi pyytää kuvaa esimerkiksi viikonlopusta, jotta voidaan yhdessä sanallistaa mitä kotona on tehty
 - Mistä kuvia etsitään? Mitä kuvia meillä käytetään? Ovatko kuvat kaikkien saatavilla?
- Ladattava sovellus *Moi* (My own interaction) tukee asioiden ennakoimista ja käsittelyä
 - yhdessä kodin ja varhaiskasvatuksen kanssa
 - Päiväkotipäivän aikana
 - Pienryhmät voivat myös näyttää kuvien kautta toisilleen, mitä eri ryhmissä on tehty tai aamupäivän mukana olleet lapset voivat jättää viestejä iltavuoroon tuleville lapsille tai viikonloppuna varhaiskasvatuksessa olleet lapset omista puuhistaan arkipäiviin ja päinvastoin

Kiusaamisen ennaltaehkäisy

- ”Ylitiedottaminen” vanhempien suuntaan
- Hyvän huomaaminen arvoperustana ja arvojen sanoittaminen vanhemmille
- Lasten oman kehityksen ja ajankohtaisten taitojen harjoittelun esille tuominen
- Ryhmän tyttöjen kanssa yhteinen tekeminen nousut toiveena esille
- Pienemmän porukan kanssa puuhailu ja sen jakaminen koko ryhmälle (leipominen, jumpparata, jne.)
- Pesarapuuttumisen malli ennaltaehkäisyyn:
<https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/keho-ja-tunteet/seksuaalisen-hairinnan-ennaltaehkaisy/>

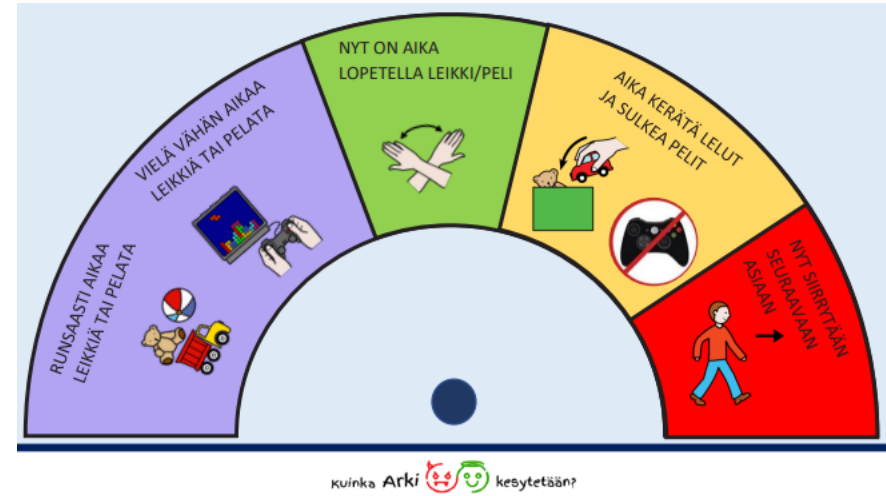
“Sata prosenttia niistä laukauksista, joita et vedä, ei päädy maaliin.”

- Wayne Gretzky-

Päivittäistaidot

- Päivittäistaitojen harjoittelu vahvistaa lapsen itsenäisyyttä ja tuo minäpystyvyyden kokemuksia
- Mitä vähemmän päivittäistaidoissa on haasteita, sitä helpompaa lapsen on toimia varhaiskasvatuksen ja varsinkin koulun toimintaympäristössä - ovat siis todellisia kouluvalmiuksia!
- Päivittäistaitojen harjoittelussa kannattaa vastuuttaa myös perheitä - samanaikainen harjoittelu monessa toimintaympäristössä tuo usein tulosta.
- Lempeä, sopivan napakka vaatiminen, sinnikkyys, onnistumiset
- Tavoitteet lapselle saavutettavan kokoisia!

Tukea perheille löytyy myös täältä:

<https://omahame.fi/arjen-kesytys-lapsiperheille>

Pohdintatehtävä

Millä asioilla turvataan hyvä
varhaiskasvatuspäivä?

Riina Niutanen ja Mari Luosa, Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri

Tärkeässä työssä jaksaminen

- Varhaiskasvatus on aina tiimityötä, jossa jokainen osaaja tuo omat vahvuutensa ja osaamisensa tiimin käyttöön
- Tiimin toimivuus ja aikuisten välinen luottamus heijastuvat suoraan lapsiin ja heidän kokemukseensa sosiaalisen ilmapiirin turvallisuudesta
- Lapset katsovat esimerkkiä joka päivä, jokainen hetki siitä, miten aikuiset ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa - muistetaan tämä kohtaamisissamme!
- Jaetaan raskaimmilta tuntuvien töiden taakkaa tasaisesti ja pohditaan riittävän usein asioita tiimin kanssa yhdessä ääneen, jotta vältetään väärinkäsityksiltä ja voidaan kehittää toimintaa yhdessä.
- Muistetaan antaa toinen toisillemme myös hyvää palautetta onnistuneesta työstä ja työtoveruudesta ♥

VALTERI

VALTERI

Kiitos!

Riina Niutanen
Ohjaava opettaja
Riina.niutanen@valteri.fi

Mari Luosa
Ohjaava opettaja
Mari.luosa@valteri.fi
0295 335416